

minder. En de gebroeders mr. J. en mr. H. Drion die sinds de herfst van '40 *De Geus* samenstelden en voor de verspreiding zorgden, bezaten wel voldoende contacten onder studenten en hoogleraren om als regel uitnemend geïnformeerd te zijn (dat bleek uit elk nummer), maar hun net van informanten en verspreiders diende al uit een oogpunt van illegale techniek gescheiden te worden van een organisatie die directe leiding gaf. Er moest iets *nieuws* komen dat, zeker, wel ten dele gegroeid kon zijn uit de vroegere organisaties maar daar toch wezenlijk los van zou staan.

Eind '41 werd dat scherp beseft door een jeugdige student in de Indologie te Leiden, G. H. ('Han') Gelder. Hij was pas eerstejaarsstudent. Zijn verdienste was dat hij ouderejaarsstudenten, hier en daar ook pas afgestudeerden die veel contacten in de studentenwereld hadden, voor zijn denkbeelden wist te winnen¹ en het gevolg was dat begin '42 een aantal hunner, die alle universiteiten en hogescholen vertegenwoordigden, samen met enkele vertrouwde hoogleraren in Den Haag een weekend bijeenkwam teneinde naar enkele inleidingen te luisteren – óók naar een betoog van de Hispanist en schrijver dr. Johan Brouwer.

Deze, die van oorsprong een vurig katholiek was maar, wat bij katholieken nogal zeldzaam was, aan republikeinse kant deelgenomen had aan de Spaanse burgeroorlog (hij was mede daardoor van zijn geloof vervreemd), had, zoals wij in deel 4 al aanstipten, in de zomer van '40 een brochure gepubliceerd, waarin hij als 'de verstandigste, de gebodene en de noodzakelijke houding' 'die van berusting, gehoorzaamheid en vertrouwend afwachten' genoemd had; Duitslands suprematie was nu eenmaal 'voor lange tijd . . . verzekerd'.² Het was of hij door middel van zijn latere daden de herinnering aan die overrijlde analyse wilde uitwissen – van '41 af predikte hij althans in elk milieu waarin hij kwam, het meest resolute verzet. Offers, zei hij, moest men niet uit de weg gaan, men moest de strijd en het lijden op zich durven nemen. Vooral met kunstenaarskringen, o.m. met Gerrit van der Veen en de zijnen, stond Brouwer in nauw contact. Hij zag er uit als een ascetische monnik en was een ongemeen bezielend spreker. Het zaad dat hij tijdens het weekend in Den Haag uitstrooide, kwam bovendien op een vruchtbare akker terecht. Zijn toehoorders besloten een nieuw lichaam in het leven te roepen teneinde de verzetsgeest onder de studenten aan te wakkeren en hun activiteit in

¹ Han Gelder nam persoonlijk geen zitting in de leiding van de nieuwe organisatie: als 'eerste-jaars' achtte hij zich daarvoor te jong. Hij is wél illegaal actief gebleven. In januari '44 pleegde hij, teneinde zijn illegale relaties te beschermen, zelfmoord op het moment van zijn arrestatie door zich een kogel door het hoofd te jagen.

² J. Brouwer: *Geestelijke verwarring* (1940), p. 60, 68.